

MODERNÍ POEZIE DO ŠKOL

PAVEL NOVOTNÝ: NEBOJ

Pavel Novotný

Neboj

sběhnu tam
pudu
vyřídím ty papíry
pak číslo

neboj
nenechám tě čekat
ty pudeš zatím
a já pudu
sběhnu tam

sběhnu tam
ty pudeš
ty oběhneš
ty posháníš si
zajdeš pudeš

já mezitím
s papírama
s číslem zajdu
neboj

nenechám tě čekat

AUTOR, TEXT, INTERPRETACE

PAVEL NOVOTNÝ (1976) je básník, překladatel, vysokoškolský pedagog a především člověk rozkročený mezi nejrůznější podoby umění. Žije v Liberci, kde působí jako vedoucí Katedry německého jazyka tamní Technické univerzity. Kromě poezie se věnuje písňovým textům, vydal básnické sbírky *Sběr* (2003), *Mraky* (2010), *Havarijní řád* (2013), *Tramvestie* (2016) a naposledy sbírku *Zevnitř* (2017). Společně s Helenou Skalickou napsal prózu *A to si pak můžeš říkat, co chceš* (2013), která vychází z prostředí duševně rozpolcených lidí. Jeho celoživotním tvůrčím projektem, který

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA V OPAVĚ

TENTO MATERIÁL VZNIKL V RÁMCI VÝUKY PŘEDMĚTŮ
POPULARIZAČNÍ WORKSHOP, TVŮRČÍ PSANÍ A VÝJEZDNÍ
WORKSHOP OBORU AUDIOVIZUÁLNÍ TVORBA NA FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTĚ SLEZSKÉ UNIVERZITY V OPAVĚ

MODERNÍ POEZIE DO ŠKOL

PAVEL NOVOTNÝ: NEBOJ

dospěl do knižní podoby, je „Tramvestie“, v principu nekonečný soubor zvukových a textových záznamů, mapujících tramvajovou jízdu mezi Libercem a Jabloncem nad Nisou. Překládá především z němčiny (H. M. Enzenberger, Gerhard Rühm, Konrad Bayer, Volker Braun, Anja Utler aj.) Zatím posledním překladem je antologie *Wiener Gruppe* (společně s Nikolou Mizerovou) vydaná v r. 2015.

Pro jeho lyriku zejména v posledním období, tak jak je zkoncentrována ve sbírce *Zevnitř* i v časopiseckých otiscích, je charakteristický důraz na zvukovou udělanost a ukotvení básně. Významové pnutí jako by teprve rostlo ze zvuků, v nich samých je ukryta energie i děsivost dnešního světa, což je projev u nás jen málo vídaný, kterým se Novotný hlásí k německé experimentální tradici, ať už je dána dílem tzv. Vídeňské školy, nebo dílem u nás asi nejznámějšího moderního rakouského básníka, Ernsta Jandla. Věnuje se též i zvukovým kompozicím, společně s Jaromírem Typltem například „vytvořili“ svou verzi Schwittersovy hudební skladby *Ursonate*.

V básních, kde dominuje jazyk, jde především o to, zachytit určitý lidský projev, určitou mezní životní situaci. Tak v básni *Šecko* např. je to výkřik starého pána, který není jen legračním doplňkem našich životů, jakýmsi úsměvným hrabalovským pábením, ale je v tom i strach z odloučenosti, osamocení a neporozumění světu, v němž žijeme. Pokud vyloučíme sluch, spolehne se jen na sémantické čtení, zřejmě se s podstatnou částí Novotného poezie vůbec nepotkáme. Je to v nejlepším slova smyslu poezie ohledávající původní básnická východiska. Rozkoš, vzrušení a vášeň, stejně jako hrůza, napětí a děs se neprojevují v obrazech, neatakuje se tu kombinatorická schopnost propojování slovních významů, útočí se tu na naši schopnost podléhat zvuku. Jeho naléhavosti, jeho tajemné a málem už ztracené hudbě. A když tato projede prostorem, zůstává mrazivé ticho, v němž se celá ta zvuková událost děje napořád: „šeckodycky začne váma/ šeckodyckytodleto/ šeckodycky začne váma/ šeckodyckytodle// šeckodycky začne váma/ šeckodyckytodleto/ šeckodycky začne váma/ šeckodycky to to// cajty na vás// šeckodyckynašeckyšecko“ (ŠECKO. In *Souvislosti*, č. 2, 2016, s. 105)

Další náměty:

Zkuste si báseň přečíst po svém. Co se mění, pokud ji čtete pomalu, rychle, s citem, ironicky?

Poslechněte si Stromboli a jejich způsob prezentace díla Ch. Morgensterna (<https://www.youtube.com/watch?v=lirWO9Alf4o>, <https://www.youtube.com/watch?v=IAGTF7ev5sA>), co zde nahrazuje „sémantický význam“ slov?

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA V OPAVĚ

TENTO MATERIÁL VZNIKL V RÁMCI VÝUKY PŘEDMĚTŮ
POPULARIZAČNÍ WORKSHOP, TVŮRČÍ PSANÍ A VÝJEZDNÍ
WORKSHOP OBORU AUDIOVIZUÁLNÍ TVORBA NA FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTĚ SLEZSKÉ UNIVERZITY V OPAVĚ

PRACOVNÍ LIST – VIZUALIZACE

Cíl: Báseň je především ze zvuku. Zvukové uspořádání je zde rozhodujícím ukazatelem i v situaci, kdy na sebe nestrhává pozornost, jsou ovšem chvíle, kdy právě a jen zvuk je nakonec nositelem významu a smyslu, modeluje text a dává mu nejen tvar, ale i vyznění.

Na jakém zvukovém základě báseň existuje? (Její princip, i když ne důsledně dodržovaný, je trochejský. To umožňuje zdůraznit jakousi „štěkavost“ básní. Úsečnost, částečnost, rozkouskovanost.)

Jak je text udělaný z pohledu komunikační situace? Kdo s kým v jaké chvíli mluví? (Jsou to vlastně jen zachycené části dialogu, v němž mluví pouze jedna strana, je už na studentech, jaká. Jestli přítel, manžel, otec nebo syn, či dokonce vnuk.)

Co se tímto způsobem vyjadřuje? (Je to hned několik věcí. Na jedné straně je to vztah dvou lidí – těžko určit, jestli jde o vztah milenecký, nebo spíše rodičovský. Ovšem průběh jejich dialogu, i když v závěrečné pointě je nakonec patrné, že jsou oba v jakémsi blízkém, intimním vztahu, ničemu takovému neodpovídá. Tím se vyjadřuje jiná věc: totiž jakási nehostinnost, kterou nás tato doba stíhá, a která pokud se jí člověk nepostaví, prosakuje i do mezilidských vztahů. To vše je ještě znásobeno pocitem cizosti v kontaktu s úřadem – tady se ozývá staré kafkovské téma. Je tu patrné, že člověk je proti mašinérii úřadu bezmocný, je mu vydán napospas a chtě nechtě podléhá nejen jeho situaci a jednání, ale přizpůsobuje mu i svou řeč.)

Jakými slovy je vyjadřována „úřednickost“ celé situace? (Jsou to úkony: „vyřídím ty papíry/ pak číslo“, jako kdyby se člověk koncentroval jen do polohy položky na seznamu. Dále: „sběhnu tam“ místo zaběhnu, „ty oběhneš/ ty posháníš si“, všechno v divném neurčitěm čase – není to rozkaz, ale ani není možnost děj nedokonavě provádět, takto se zkrátka věci stanou, ať se to adresátovi líbí, nebo ne. Nakonec: „s papírama/ s číslem zajdu“ zase ten úřednický rituál, který už mluvčí obstará, a vlastně až tady se ozývá jakýsi pokřivený zájem, ale ne ani tak zájem o druhou lidskou bytost, ale o věc, o úřednický úkon.)

Kde je tedy cítit lidskost v básni? (Refrén „neboj“ je tím jediným, co zachraňuje a navrácí nás do jakési přirozené, nebo alespoň přijatelné situace.)

MODERNÍ POEZIE DO ŠKOL

PAVEL NOVOTNÝ: NEBOJ

Jaké jsou ve vizualizaci atributy úředního světa a jaké lidskosti? (Psací stroj, starý telefon, tiskopisy, hodiny a fronta X víno, strom, cesta autem, rozbitá sklenice vína)

Kam podle vás patří dvakrát se vracející motiv kávy? Představuje spíše úřednický svět systému a výkonnosti, nebo rodinnou pohodu? A proč tomu tak podle vás je? (Záleží na studentech, vodítkem může být buclatost hrníčku, která připomíná spíše domov, ale možná je to i vzkaz, že i úředníci jsou lidé, kteří si s sebou nosí kus svých domovů.)

Co černá barva rozpívající se na počátku? (Zde zcela volná disciplína, já osobně se klaním k inkoustu jako symbolu úřadu.)

V závislosti na úkolu, který je na konci první části pracovního listu, jak byste ohodnotili výkon herce Františka Večeři jako recitátora? Je přednes adekvátní, v čem ano, v čem podle vás ne?

Napadají vás jiné atributy a obrazové metafor, které by přiléhaly ke zvolené situaci a básni? Co soudíte o hudbě? Je dostatečně dynamická, pokud byste si měli vybrat, jakou byste volili vy a proč?

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA V OPAVĚ

TENTO MATERIÁL VZNIKL V RÁMCI VÝUKY PŘEDMĚTŮ
POPULARIZAČNÍ WORKSHOP, TVŮRČÍ PSANÍ A VÝJEZDNÍ
WORKSHOP OBORU AUDIOVIZUÁLNÍ TVORBA NA FILOZOFICKO-
PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTĚ SLEZSKÉ UNIVERZITY V OPAVĚ